Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro kulturu a vzdělávání

2023/2054(INI)

28.6.2023

NÁVRH ZPRÁVY

o kulturní rozmanitosti a podmínkách pro autory na evropském trhu streamování hudby
(2023/2054(INI))

Výbor pro kulturu a vzdělávání

Zpravodaj: Ibán García Del Blanco

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....7

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o kulturní rozmanitosti a podmínkách pro autory na evropském trhu streamování hudby
(2023/2054(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na článek 167 Smlouvy o fungování Evropské unie,

– s ohledem na Úmluvu UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/818 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí program Kreativní Evropa (2021–2027) a zrušuje nařízení (EU) č. 1295/2013[1],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/1925 ze dne 14. září 2022 o spravedlivých trzích otevřených hospodářské soutěži v digitálním odvětví a o změně směrnic (EU) 2019/1937 a (EU) 2020/1828 (nařízení o digitálních trzích)[2],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2065 ze dne 19. října 2022 o jednotném trhu digitálních služeb a o změně směrnice 2000/31/ES (nařízení o digitálních službách)[3],

– s ohledem na své usnesení ze dne 20. října 2021 o situaci umělců a kulturním oživení v EU[4],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. května 2021 o umělé inteligenci ve vzdělávání, kultuře a audiovizuálním odvětví[5],

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro kulturu a vzdělávání (A9-0000/2023),

A. vzhledem k tomu, že hudební odvětví je hlavním pilířem kultury, neboť je životně důležitou součástí kulturní a jazykové rozmanitosti v EU s co nejširším dosahem ze všech kulturních a tvůrčích odvětví;

B. vzhledem k tomu, že skladatelé, textaři a umělci jsou nejpřednějšími a hlavními tvůrčími hnacími silami hudebního odvětví;

C. vzhledem k tomu, že rychlé inovace v oblasti digitálních technologií v posledních dvou desetiletích zásadním způsobem změnily hudební odvětví, zejména způsob, jakým je

[1] Úř. věst. L 189, 28.5.2021, s. 34.
[2] Úř. věst. L 265, 12.10.2022, s.1.
[3] Úř. věst. L 277, 27.10.2022, s. 1.
[4] Úř. věst. C 184, 5.5.2022, s. 88.
[5] Úř. věst. C 15, 12.1.2022, s. 28.

hudba vytvářena, produkována a distribuována a jak k ní lidé přistupují a poslouchají ji;

D. vzhledem k tomu, že hudební odvětví se neustále přizpůsobuje novým obchodním modelům a novým způsobům interakce s diváky; vzhledem k tomu, že v této souvislosti je třeba řešit důležité výzvy, jako je podpora kulturní rozmanitosti a spravedlivé odměňování autorů;

E. vzhledem k tomu, že streamování hudby je nyní hlavním způsobem, jak lidé na celém světě hudbu využívají, neboť umožňuje přístup až k 300 milionům nahrávek dostupných kdekoli, kdykoli a na všech typech zařízení za poměrně nízké měsíční předplatné;

F. vzhledem k tomu, že ačkoli autoři a umělci jsou jádrem hudební tvorby, nejsou uznáváni ani odměňováni způsobem, který by odrážel skutečný rozsah jejich příspěvku, a dostává se jim velmi nízkých příjmů z trhu streamingu hudby, což v průběhu času vytváří značnou nerovnováhu, kterou je třeba řešit;

G. vzhledem k tomu, že platformy pro streamování hudby hrají díky používání algoritmů a doporučovacích systémů rozhodující úlohu při určování toho, co předplatitelé poslouchají, a mají tudíž významný dopad na kulturní rozmanitost;

H. vzhledem k tomu, že tyto platformy působí v právním vakuu, pokud jde o transparentnost a propagaci evropských děl, neboť na úrovni EU nemají povinnost zajistit transparentnost fungování svých činností;

I. vzhledem k tomu, že podpora kulturní rozmanitosti na evropském trhu streamování hudby nemůže záviset pouze na obchodních rozhodnutích několika soukromých dominantních světových provozovatelů;

J. vzhledem k tomu, že hudební odvětví je stále více konfrontováno s nárůstem obsahu vytvořeného umělou inteligencí s rostoucím počtem nahrávek, které denně zaplavují streamingové platformy; vzhledem k tomu, že rozvoj technologií umělé inteligence by měl naopak sloužit lidské kreativitě a posilovat ji;

K. vzhledem k tomu, že bylo zjištěno několik případů „streamingu“ podvodů a manipulace nebo vysílání ze strany falešných umělců, neboť někteří hráči manipulují se systémem, aby odstranili příjmy, které by měli dostat autoři, například tím, že využívají boty k umělému zvýšení počtu posluchačů určitých písní;

L. vzhledem k tomu, že by mělo být vyvinuto koordinovanější úsilí o řešení těchto otázek vzhledem k jejich dopadu na trh, zejména na podíl na příjmech;

M. vzhledem k tomu, že řádná identifikace autorů má zásadní význam nejen pro jejich uznání a lepší odměňování, ale také pro zajištění rozmanitosti a transparentnosti na platformách;

1. Zdůrazňuje, že je třeba vytvořit spravedlivý a udržitelný ekosystém pro streamování hudby v EU, který bude podporovat kulturní rozmanitost a napravovat nerovnováhu, která toto odvětví ohrožuje;

2. Zdůrazňuje skutečnost, že všichni aktéři v hodnotovém řetězci streamingu hudby se

musí zapojit a provést nezbytné změny s cílem zajistit spravedlivý a udržitelný ekosystém v tomto odvětví;

3. Se znepokojením konstatuje, že současná nerovnováha v přidělování příjmů na trhu streamování hudby znevýhodňuje autory i umělce a ohrožuje udržitelnost jejich profesní dráhy na digitálním trhu;

Směrem k udržitelnému ekosystému pro autory

4. Zdůrazňuje, že klíčová úloha autorů by se měla projevit větší viditelností služeb streamingu hudby a vyváženějším rozdělením příjmů ze streamování;

5. Zdůrazňuje, že je nezbytné zlepšit identifikaci autorů u služeb streamingu hudby, zejména zajištěním komplexního a přesného přidělování metadat od okamžiku vytvoření díla;

6. Vyzývá všechny hráče v hudebním průmyslu, aby zintenzivnili své úsilí o zajištění komplexního a správného přidělování metadat písní tím, že budou identifikovat a přesně nahlašovat údaje autorů o jejich hudebních dílech;

7. Zdůrazňuje, že je třeba zvýšit povědomí, zejména mezi mladými autory, o tom, že je důležité přesně identifikovat písně s odpovídajícími metadaty;

8. Odsuzuje existenci tzv. systémů odměňování, které nutí autory, aby výměnou za větší viditelnost přijímali nižší příjmy, čímž se dále snižují jejich již tak velmi nízké příjmy ze streamingu, přičemž příslib větší viditelnosti zůstává ve většině případů nesplněn;

9. Konstatuje, že mezi poskytovateli streamingu hudby na evropském trhu existuje silná konkurence s několika dominantními globálními hráči; připomíná, že je třeba urychleně provést akt o digitálním trhu a akt o digitálních službách s cílem zajistit spravedlivý ekosystém mezi on-line platformami a poskytovateli hudebních služeb;

Význam a dohledatelnost děl EU

10. Poukazuje na to, že je třeba přijmout opatření na úrovni EU s cílem zaručit viditelnost a dostupnost evropských děl s ohledem na množství obsahu, který je v současné době k dispozici na platformách streamingu hudby;

11. Vyzývá Komisi, aby navrhla právní rámec, který zajistí význam a dohledatelnost evropských děl na platformách pro streamování hudby;

12. Vyzývá v této souvislosti Komisi k zajištění toho, aby rámec zahrnoval specifické ukazatele rozmanitosti, které by umožnily nezávislé posouzení používání a viditelnosti evropských děl, například v národních jazycích a jazycích menšin nebo zveřejněných nezávislými autory;

13. Dále zdůrazňuje, že by to vyžadovalo pravidelné monitorování a podávání zpráv o významu a dohledatelnosti evropských děl, mimo jiné na playlistech, uživatelských rozhraních a doporučovacích systémech;

14. Vyzývá Komisi, aby zvážila možnost stanovit kvóty pro evropská díla na platformách pro streamování hudby;

Směrem k etickému využívání umělé inteligence

15. Vyzývá k etickému využívání umělé inteligence v hudebním odvětví a podporuje maximální transparentnost ve všech aspektech vývoje, produkce a dodávání hudebních děl prostřednictvím technologií umělé inteligence;

16. Vyzývá Komisi, aby navrhla právní povinnosti s cílem zajistit transparentnost algoritmů a systémů pro doporučení obsahu na velmi velkých platformách pro streamování hudby s cílem předcházet podvodným a nespravedlivým manipulacím při streamingu, jako jsou podvody v oblasti streamingu a falešní umělci, které se používají ke snížení nákladů a ještě nižší hodnotě pro profesionální autory, jakož i k zajištění kulturní rozmanitosti;

17. Zdůrazňuje, že veřejnost by měla být informována o tom, zda hudební díla, písně nebo umělci, kterým naslouchají na platformách pro streamování hudby, byla vytvořena umělou inteligencí, a nikoli lidskými autory; v této souvislosti zdůrazňuje, že je třeba zavést označení „vytvořené umělou inteligencí“ pro hudbu tohoto typu;

18. Dále zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby autoři, jejichž díla byla použita k trénování aplikací vytvářejících umělou inteligenci, obdrželi za tyto aplikace spravedlivou odměnu;

Výhledy

19. Vyzývá Komisi, aby zvážila možnost zřízení evropského střediska pro sledování hudby, které by poskytovalo informace o hudebních trzích v EU prostřednictvím shromažďování a analýzy údajů v členských státech a analyzovalo právní otázky týkající se hudebního odvětví, zejména trhu streamingu hudby, a podávalo o nich zprávy;

20. Vyzývá Komisi, aby navázala strukturovaný dialog mezi zúčastněnými stranami s cílem projednat současné otázky týkající se trhu streamování hudby a spolupracovat na hledání společných řešení;

°

° °

21. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Zrychlení digitální transformace, s nímž se naše společnosti potýkají, způsobuje nesoulad v tradičních sociálních vzájemných vztazích, v jejichž případě je kvůli samotné rychlosti změn někdy obtížná náprava anebo transformace. Všechny trhy byly postiženy nerovnováhou, kdy některé případy jsou výraznější než jiné. Ani kulturní odvětví se těmto změnám nevyhnulo. Jev spotřeby on-line (s následným nebezpečím digitálního pirátství), masivní nárůst tvorby dostupné po celém světě a z toho vyplývající nárůst spotřeby a konkurence, využívání nových nástrojů v procesu tvorby, exploze umělé inteligence a očekávaný příchod „virtuálního světa“ nebo „metaverza“ vedou k přeskupení rovnováhy účastníků hodnotového řetězce, ne-li ke vzniku nových jevů a k praktickému zániku dalších. Vzhledem k tomu, že je známa křehkost a nejistota, co se týče vlastností kulturního ekosystému, k nimž došlo kvůli této rychlosti a nedostatečné a opožděné reakci v rámci právních předpisů, lze pochopit, že tento systém utrpěl a trpí více než ostatní, pokud jde o přizpůsobení se nové realitě, zejména pokud jde o podmínky umělců a tvůrců, ale také celý hodnotový řetězec.

Můžeme říci, že jedním z kulturních subsystémů je hudba, která prošla nejdramatičtější změnou. Za několik let jsme přešli od vinylového disku nebo CD k masové spotřebě on-line. Veřejnost dnes zažívá hudbu díky streamingu prostřednictvím on-line platforem, které fungují po celém světě a zpřístupňují miliony hudebních děl (až 300 milionů). Dokonce i hudební rozhlasový model je nyní na ústupu. Ve světě nebylo nikdy tolik hudby jako dnes a tolik lidí nemělo přístup k nekonečné rozmanitosti, co se týče umělců, stylů a forem. Ekonomická hudební „paleta“ nebyla dosud nikdy tak obsáhlá. Tato realita však obsahuje svůj vlastní paradox: dosud nikdy nebyla situace tvůrců a umělců tak nejistá, mimo několika vysoce úspěšných osobností, a rozmanitost nejpopulárnějších stylů nebyla dosud nikdy omezenější.

Jsme svědky extrémní komodifikace hudebních zážitků, přičemž minoritní styly mají stále menší prostor a poslech v málo používaných jazycích se stále snižuje, a to i v domovských zemích. Vytvoření rozsáhlého světového trhu s hudbou na internetu vede ke stále jednotnější nabídce, která se formuje prostřednictvím doporučovacích seznamů a algoritmů, které stále více zachycují vkus diváků.

Pro autory nebo umělce v oblasti menšinových nebo experimentálních stylů je obtížné se na platformách s masivní nabídkou zviditelnit. Skutečnost, že tato díla nejsou uvedena na hlavních doporučovacích seznamech nebo na úvodní obrazovce příslušných platforem, je odsouzením k irelevanci. Ani dnes nemají rozhlasové stanice velký vliv, co se týče uvádění nových jmen na trh, přičemž jedinými alternativními cestami jsou jiné sociální sítě, což ještě více ochromuje zkušenost s uměním.

Potřeba zvýšit přítomnost v doporučovacích prostorách vede k praktikám, jako jsou tzv. „systémy payola“, kdy autoři přijímají nižší platby výměnou za větší zviditelnění. Jedná se jistě o dramatickou praktiku, přičemž je třeba mít na paměti, že příjmy tvůrců a umělců z poplatků za sledování jejich děl prostřednictvím streamingu jsou absolutně směšné. Umělci, kteří mají ročně stovky tisíc reprodukcí svých děl, nejsou schopni finančně obstát v tomto prostředí, a jejich alternativní záchranou jsou koncerty, výuka nebo jiné alternativní aktivity. To je jednoduše neudržitelné.

Je nezbytné provést důkladnou analýzu hodnotového řetězce hudebního odvětví, zjistit, kde se nachází nerovnováha, a zavést nápravná opatření prostřednictvím právních nástrojů a kodexů

osvědčených postupů. V naší analýze bychom se neměli zabývat předsudky, mýty či démonizací některých aktérů na hudebním trhu. Všichni hrají nezbytnou úlohu. V každém případě všichni potřebují vyvážená opatření k zajištění udržitelnosti i k tomu, aby přicházeli noví umělci a hudební nápady.

„Jednotná v rozmanitosti“ je motto Evropské unie. Tato věta, která je součástí úvodu naší zakládající smlouvy, zahrnuje dva základní body, a to jak ve formě zjištění, tak jako mandát:

– Právě díky kultuře jsme civilizačním projektem. Evropská unie bez kultury, k níž přispívají všechny komunity lidí, kteří zde žijí, by byla pouze prázdnou skořápkou bez duše.

– Povinností EU je zajistit tuto rozmanitost, bez níž nemá náš projekt smysl. Tato rozmanitost je pociťována nejen v jazykové nebo etnografické oblasti, ale také v ochraně velkého tvůrčího potenciálu našich společností.

Na základě tohoto dvojího výkladu našeho prohlášení Evropská unie již několikrát regulovala ochranu kulturních akcí a práv umělců i tvůrců, a to jak ve fyzické, tak digitální formě. Nyní je třeba přijmout opatření, která zajistí udržitelnost hudebního tvůrčího odvětví a umožní nám vytvářet bohatství, a to nejen po duchovní, ale i ekonomické stránce. Tato zpráva slouží jako doporučení, které jsme vypracovali v rámci Výboru Evropského parlamentu pro kulturu, abychom dostáli své vlastní odpovědnosti za tento cíl, a vypracovali text, který byl intenzivně konzultován s daným odvětvím a jehož cílem je odhalit selhání trhu a navrhnout jejich řešení.

„Život bez hudby by byl omylem; byl by únavný a nepřátelský“, říká Nietzsche. Je to hudba, která je pravděpodobně nejmetafyzičtější, nejvíce nevysvětlitelnou a nepopsatelnou uměleckou zkušeností, které se může člověk těšit, a která přináší „naději“, o čemž Nietzsche také mluvil. Naším úkolem je učinit vše, co je v našich silách, aby naše Evropa zůstala krásnou.